

Miłość, małżeństwo i rodzina – wyzwaniem dla młodzieży

Ks. Grzegorz Pyżlak¹

Wstęp

Pod koniec października 2018 r. zakończyła się część robocza XV Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów na temat młodzieży, wiary i rozeznania powołania. Owocem jest posynodalna adhortacja apostolska *Christus vivit* skierowana do młodych i całego Ludu Bożego. Papież Franciszek w wyżej wymienionej adhortacji, w kontekście problemów z jakimi boryka się młodzież, podjął m. in. problematykę powołania człowieka do świętości². We współczesnych czasach zwraca się uwagę na powszechność tego powołania, tzn. podkreśla się nie tylko powołanie do stanu kapłańskiego, zakonnego czy misyjnego, ale mówi się coraz częściej o powołaniu do życia małżeńskiego i rodzinnego³.

Papież Franciszek przypomina, że jedną z najistotniejszych przeszkód, jakie pojawiają się w realizacji powołania w życiu człowieka, jest *kultura tymczasowości*, która wyraża się w tym, iż „człowiek pogrążony w tzw. kulturze fragmentarycznej, tymczasowej, chce żyć «wybiórczo», czyli iść niewolniczo za modami. Wiąże się to z potrzebą, by zawsze mieć «boczne drzwi» otwarte na inne możliwości, podsyca konsumpcjonizm, a zapomina o pięknie życia prostego i surowego, często powodując wielką pustkę egzystencjalną” (por. CHV 264)⁴. W tym kontekście warto zastanowić się nad powołaniem człowieka do życia małżeńskiego i rodzinnego zwracając uwagę przede wszystkim na trafność dokonywanego przez młodzież wyboru.

Przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego

Wyzwanie, jakie staje przed młodym człowiekiem, to zdobycie wiedzy dotyczącej wyboru drogi życia. W sytuacji powołania do życia małżeńskiego i rodzinnego papież Franciszek przypomina, że „właściwie każdy przygotowuje się do małżeństwa od chwili swego urodzenia. To wszystko, czym go obdarzyła jego rodzina, powinno mu pozwolić na nauczenie się z własnej historii i uczynić go zdolnym do pełnego i ostatecznego zobowiązania”⁵. Przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego jest jednym z ważniejszych zadań, jakie stoją przed duszpasterstwem rodzin, ponieważ od niego zależy przyszłość rodziny, Kościoła i społeczeństwa. Już w *Drugiej instrukcji Episkopatu Polski, dotyczącej przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego oraz wprowadzenia do nowego obrzędu sakramentu małżeństwa* biskupi polscy zwracali uwagę, że „współczesny człowiek poświęca przygotowaniu do zawodu przeciętnie kilkanaście lat nauki. Natomiast do małżeństwa przystępuje bez należytego przygotowania, choć wiadomo, że zadania rodzinne są ważniejsze i bardziej decydujące o życiu ludzkim, niż nawet wybór zawodu”⁶. Również papież Franciszek w najnowszej adhortacji zwraca uwagę, że „konieczne jest przygotowanie się do małżeństwa, a to wymaga wychowania siebie samego, rozwijania najlepszych cnót, przede wszystkim miłości, cierpliwości, zdolności do dialogu i służby” (CHV 264). Papież Franciszek w adhortacji apostolskiej *Amoris laetitia* stwierdza, że „prawdopodobnie tymi, którzy przychodzą przygotowani najlepiej do zawarcia związku małżeńskiego, są osoby, które nauczyły się od własnych rodziców, czym jest małżeństwo chrześcijańskie, w którym obydwójce wybrali siebie bezwarunkowo i stale ponawiają tę decyzję” (AL 208). Tym bardziej należy zwrócić uwagę na spełnianie tego zadania przez podmioty za nie odpowiedzialne, gdyż wyniki badań przeprowadzone wśród maturzystów nie napawają optymizmem. Wśród maturzystów, zapytanych o ocenę dotychczasowej wiedzy, dotyczącej przygotowania dalszego do życia małżeńskiego

i rodzinnego 36,7% ocenia ją jako dobrą, a 63,3% jako złą⁷.

W przygotowaniu do życia małżeńskiego i rodzinnego zarówno narzeczeni, jak duszpasterze muszą na nowo odkryć jego ważność. Powinien być to czas ewangelizacji, prowadzącej do odkrycia lub pogłębienia Bożej wizji małżeństwa oraz odkrycia bądź ożywienia osobistej zażyłości z Panem Bogiem⁸.

Powołanie do miłości

Papież Franciszek w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Christus vivit* zwraca uwagę, że „ludzie młodzi mocno odczuwają powołanie do miłości i marzą o spotkaniu właściwej osoby, z którą mogliby stworzyć rodzinę i razem budować życie” (CHV 13). Dla mężczyzny i kobiety świadomość małżeństwa i powołania rodzinnego oznacza głęboką wspólnotę życia i miłości, ustanowioną przez Boga i regulowaną przez Jego prawa. Powołanie do małżeństwa wpisane jest w naturę mężczyzny i kobiety, stworzonych przez samego Boga. W adhortacji apostołskiej *Amoris laetitia* papież Franciszek podkreśla, że: „Małżeństwo jest powołaniem, ponieważ jest odpowiedzią na szczególne wezwanie do przeżywania miłości małżeńskiej jako niedoskonałego znaku miłości między Chrystusem a Kościołem” (AL 72). Jedną ze szczególnych cech powołania do małżeństwa stanowi fakt, że przeznaczono je dla dwóch osób i jest przez nie akceptowane i realizowane. Powołanie, czyli akt powołania, wiąże się z misją. Polega ona na wykonaniu określonego zadania przez osobę powołaną, po wyposażeniu jej w odpowiednie umiejętności i zdolności. Dlatego odpowiedzią na powołanie winna być wolna decyzja powołanego człowieka, której ma towarzyszyć odpowiedzialna akcja prowadząca do realizacji powołania⁹. Odczytanie powołania do małżeństwa nie może wykluczać. Pomocą w odpowiedzialnym odczytaniu powołania do małżeństwa jest miłość. We współczesnych czasach zauważa się, że wielu ludzi podchodzi nieodpowiedzialnie do miłości: mylą

miłość małżeńską z zakochaniem¹¹. Słyszcy się wypowiedzi osób żyjących w sakramentalnych związkach małżeńskich, że w małżeństwie nie można odkryć prawdziwej miłości i jej doświadczyć, że zamiast tego małżonkowie funkcjonują w nim na „wiecznym zakochaniu”. A przecież to właśnie miłość małżeńska winna wywiązywać się pomiędzy mężczyzną i kobietą i to ona ma ożywiać jedność małżeńskiej wspólnoty, równocześnie objawiać Boga jako swe Źródło i Pierwotny, a także cel ostateczny¹².

Papież Franciszek w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Christus vivit* naucza, że Chrystus zachęca człowieka, aby zwlekał z siebie „starego człowieka”, w celu przyoblekania „nowego człowieka” (por. Kol 3, 9.10) (CHV 13). Franciszek odnosząc się do nauczania Chrystusa zwraca uwagę, że „prawdziwa młodość polega na posiadaniu serca zdolnego do kochania” (CHV 13), dlatego miłość ma stanowić głęboką relację pomiędzy mężczyzną i kobietą. Człowiek, aby zrozumieć istotę miłości zarówno w życiu osobistym jak i w życiu małżeńskim i rodzinnym, winien wiedzieć, że jest to długotrwały proces, który przebiega w określonych etapach. Maria Jankowska wymienia cztery etapy kształtowania miłości w życiu człowieka: odkrycie wartości drugiej osoby, miłość upodobania, miłość pożądania oraz miłość życzliwości i troski.

Pierwszy etap charakteryzuje się fascynacją poznanej osoby. W nawiązywaniu pierwszego kontaktu między chłopakiem a dziewczyną najczęściej brany jest pod uwagę atut zewnętrznego wyglądu. Właściwsze byłoby jednak zadanie sobie trudu przez poznające się osoby, aby dotknąć również innych sfer funkcjonowania człowieka, które w przyszłości mogą mieć decydujące znaczenie we wspólnym życiu. Dlatego osoby „chodzące ze sobą” winny wziąć pod uwagę przede wszystkim dostrzeżenie właściwych postaw i konsekwencji działania odnośnie do życia moralnego, dobra tkwiącego w poznanym człowieku, pozytywnych cech charakteru a także dojrzałej osobowości i bystrości umysłu. Następny etap kształtowania się miłości można nazwać zakochaniem. Charakteryzuje się on tym, że poznane

wcześniej cechy i odkryte wartości prowadzą do postawy zachwywania się sobą. Pojawiają się i towarzyszą temu romantyczne uczucia, jednak są one skoncentrowane bardziej na sobie, własnych przeżyciach i odczuciach niż na obiekcie uczuć. Warto podkreślić, że etap zakochania nie jest jeszcze miłością, jest raczej impulsem, dlatego należy wyjść poza siebie, poza swój egoizm i dążyć do ukształtowania w sobie prawdziwej miłości. Kolejny etap, jakim jest miłość pożądania, sprawia, że osoba pragnie częstszych kontaktów z ukochaną osobą, ale pojawia się również pokusa zjednoczenia z nią¹³. Dlatego dokument Konferencji Episkopatu Polski *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie* podejmuje się roli wyjaśnienia, jak zgodnie z nauczaniem Kościoła rozumieć czystość przedmałżeńską i małżeńską. Dokument ukazuje prawdę o znaczeniu czystości w życiu człowieka, która jest zagłuszana i zakrzyczana przez współczesną kulturę masową. Młodzi ludzie słyszą, że „chrześcijaństwo niszczy miłość erotyczną, której urok miałby być dostępny tylko wtedy, kiedy będzie przeżywana w sposób brudny i rozwiązły” (SPMR 52). Kościół staje w obronie godności i świętości współżycia małżeńskiego. Zachowanie czystości przez narzeczonych czy małżonków nie jest pogardą czy ucieczką od ciała, ale konsekwencją poczucia jego świętości oraz traktowania go ze czcią. Jak przypomina dokument „ciało jest bowiem dziełem i darem Boga, a nie tworzywem, z którym mamy prawo postępować według własnego uznania. Pismo Święte naucza, że ciało człowieka jest świątynią Ducha Świętego” (SPMR 52). Biskupi polscy przypominają, że „czystość serca kształtująca codzienne życie pozwala bowiem zarówno ciału jak i duszy doświadczać całej głębi miłości” (SPMR 54). Niepokojące są zatem głosy osób uważających się za chrześcijan, które przyjęły chrzest św., a nie zgadzają się z nauczaniem Kościoła odnoszącym się do sfery czystości erotycznej. Co więcej, publicznie chwala się grzechem nieczystości i podjętą decyzją o „opuszczeniu Kościoła”.

Ostatni etap kształtowania się miłości, to miłość życzliwości i troski, która powoduje, że romantyczne marzenia

i pragnienia bliskości zostają przetworzone w stałą relację osobową. Jest to ważny etap kształtowania się miłości, ponieważ dzięki niemu człowiek podejmuje dojrzałą decyzję o zawarciu sakramentalnego małżeństwa, a także przyjmuje i zachowuje wynikające z tej decyzji zobowiązania. Tymi zobowiązaniami są: opieka i troska przez całe życie zarówno o osobę jak i o związek małżeński oraz stworzenie warunków do jego rozwoju¹⁴. Małżonkowie wraz z zawarciem sakramentalnego małżeństwa przyjmują pewne zobowiązania związane z wychowaniem dzieci, tj. z wychowaniem religijnym. Niepokojące jest obecnie podejście wielu rodziców, którzy z tego zadania się nie wywiązują. Rodzice pytani o najczęściej napotykaną trudność związane z wychowaniem religijnym dzieci wskazywali najczęściej na brak czasu (55,7%), niechęć lub brak zainteresowania ze strony dziecka (36,1%), problem z brakiem umiejętności prowadzenia rozmowy na tematy religijne (25,7%) oraz zbyt małą znajomość przez rodziców zagadnień religijnych (18,2%)¹⁵.

Nieodpowiedzialne podejście do ustanowionego porządku i znaczenia sakramentu małżeństwa

Związek małżeński mężczyzny i kobiety będący z natury instytucją nie tylko społeczną, ale i religijną, nabrał szczególnego znaczenia w chrześcijaństwie. Sobór Watykański II w swoim nauczaniu o małżeństwie wskazuje, że jest to „głęboka wspólnota życia i miłości małżeńskiej ustanowiona przez Stwórcę i unormowana Jego prawami, zawiązuje się przez przymierze małżeńskie, czyli przez nieodwołalną osobistą zgodę” (KDK 48)¹⁶. Fundamentem do zbudowania rodziny jest właśnie małżeństwo.

Papież Franciszek zwraca uwagę, że „rodzina nadal jest dla ludzi młodych głównym punktem odniesienia. Dzieci doceniają miłość i troskę rodziców, zależy im na więziach rodzinnych i mają nadzieję, że im samym uda się stworzyć rodzinę” (CHV 262). Franciszek zaniepokojony jest jednak wzrostem liczby separacji, rozwodów, powtór-

nych związków i rodzin niepełnych, co może skutkować cierpieniem i kryzysem tożsamości u dzieci i młodzieży (zob. CHV 262). Konsekwencją postępowania nieodpowiedzialnych rodziców a zarazem niepokojącym zjawiskiem, coraz powszechniejszym wśród młodzieży, stanowiącym obecnie alternatywną formę życia małżeńsko-rodzinnego jest kohabitacja, czyli tzw. „związki na próbę”. Według M. Martlin „kohabitacja oznacza, że dwie osoby płci przeciwnej żyją razem jako mąż i żona, nie będąc jeszcze małżeństwem”¹⁷. Zjawisko to zyskuje coraz większą aprobatę, która jest wynikiem liberalnego podejścia do życia seksualnego oraz obniżenia się wieku inicjacji seksualnej. Taka forma pożycia przedmałżeńskiego zmierza do tego, by dwie osoby współżyły i dzieliły życie bez żadnych zobowiązań bezterminowych czy też związanych z konkretną osobą. Taki tryb życia ludzi pozostających w związkach wolnych i kohabitacyjnych ściera się często z modelem małżeństwa prezentowanym przez społeczeństwo, które stworzyło przed wiekami instytucję trwałego małżeństwa i wyposażyło je w stabilne fundamenty w postaci obowiązującego powszechnie prawa¹⁸. Dlatego tak ważne jest ukazywanie młodzieży znaczenia sakramentalnego małżeństwa, jakie „udziela małżonkom łaski, która jednocześnie jest światłem i siłą, pozwalającą im realizować ich plan życia małżeńskiego zgodnie z zamysłem Bożym” (CHV 266).

Zakończenie

Przedstawiona problematyka ukazuje pewną triadę, którą stanowi miłość, małżeństwo i rodzina. W małżeństwie i rodzinie, które są skierowane ku świętości, mogą doświadczać szczęścia i miłości zarówno małżonkowie, rodzice jak i dzieci. Niestety, w obecnych czasach narażone są one na różne ataki. Proponowane są alternatywne formy małżeństwa i rodziny, na co zdrowa nauka Kościoła nie może wyrazić zgody, dlatego przed młodym pokoleniem stoi trudne wyzwanie, mające zasadniczy wpływ na

to, jak będą w przyszłości wyglądały polskie rodziny i jakie wartości będą preferowane w środowisku, w którym będą one funkcjonowały. Papież Franciszek w odniesieniu do tych zagrożeń pragnie wlać ducha odwagi w serca młodzieży: „Ja natomiast proszę was, abyście byli rewolucyjni, byście szli pod prąd; tak, proszę, abyście w tym względzie buntowali się przeciwko owej kulturze tymczasowości, która w istocie myśli, że nie jesteście zdolni do odpowiedzialności, że nie jesteście w stanie prawdziwie kochać. Ja mam natomiast do was zaufanie i dlatego zachęcam was do obrania małżeństwa” (CHV 264).

Summary:

The presented aspects reveal a particular triad that consists of love, marriage and family. Through marriage and family, which are aimed towards holiness, a man can experience happiness and love as a spouse, parent or child. Unfortunately, the institutions of marriage and family have been recently exposed to various attacks. These include propositions of alternative forms of marriage and family, which cannot be accepted by teachings of the Church. That is why the young generation must face a difficult challenge that will have a decisive impact on the future image of Polish families and values preferred by the environments such families will have to function in. In order to address those threats, Pope Francis wants to place the spirit of courage into hearts of young people.

Key words:

Love, marriage, family, call to holiness, consumerism, irresponsibility, separation, divorce, cohabitation.

Przypisy:

¹ Ks. dr hab. Grzegorz Pyżlak, prof. KUL, wykładowca na Wydziale Teologii Pastoralnej KUL, członek Polskiego Stowarzyszenia Moralistów.

² Zob. Franciszek. *Posynodalna adhortacja apostolska «Christus vivit». do młodych i całego Ludu Bożego*. Nr 248. Kraków, Wydawnictwo M 2019 s. 106 [dalej CHV].

³ Por. G. Pyżlak. *Marriage as a vocation*. „Rocznik Teologii Katolickiej”. T. XV/2. R. 2016 s. 161-178.

⁴ Papież do osób konsekrowanych o „kulturze tymczasowości”. W: <https://ekai.pl/papiez-do-osob-konsekrowanych-o-kulturze-tymczasowosci/> (dostęp 23.08.2019).

⁵ Franciszek. *Posynodalna adhortacja apostolska «Amoris laetitia». O miłości w rodzinie*. Nr 208. Kraków, Wydawnictwo M 2016 s. 164 [dalej AL].

⁶ Konferencja Episkopatu Polski. *Druga instrukcja Episkopatu Polski dotycząca przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego oraz wprowadzenia do nowego obrzędu sakramentu małżeństwa*. Cz. I. 3. W: J. Buxakowski. *Wprowadzenie do teologii duszpasterstwa rodzin*. Pelplin, Bernardinum 1999 s. 381.

⁷ A.B. Sawicka. *Przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego. Studium z duszpasterstwa rodzin na podstawie badań maturzystów archidiecezji lubelskiej*. Lublin 2019 s. 222 [Biblioteka, Archiwum KUL].

⁸ Konferencja Episkopatu Polski. *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie*. Nr 52. Warszawa, Biblos 209 s. 38 [dalej SPMR]

⁹ Zob. E. Kasjaniuk. *Powołanie Boże w: Encyklopedia katolicka*. T. 16, F. Gryglewicz, R. Łukaszuk i in. Lublin 2012 Kol. 147.

¹⁰ Zob. Pyżlak. *Marriage as a vocation*. „Rocznik Teologii Katolickiej”. T. XV/2. R. 2016, s. 163.

¹¹ Mentalność konsumpcyjna dotyka także przestrzeni miłości i małżeństwa. Mówi się o „płynnej miłości”, w której nie ma stabilizacji, poczucia pewności, jest za to możliwość zmienności, wynikająca z subiektywnych oczekiwań. Zob. E. Porada. *Kultura tymczasowości, czyli konsumpcyjny niepokój w codziennym życiu*. W: <http://www.nowezycie.archidiecezja.wroc.pl/index.php/2017/06/14/kultura-tymczasowosci-czyli-konsumpcyjny-niepokoj-w-codziennym-zyciu/> (dostęp 23.08.2019).

¹² J. Bajda. *Miłość małżeńska w: Słownik małżeństwa i rodziny*. Red. E. Ozorowski. Warszawa-Łomianki, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej; Fundacja „Pomoc Rodzinie” 1999, s. 265.

¹³ M. Jankowska. *Miłość w: Wychowanie do życia w rodzinie. Słownik pojęć*. Red. K. Ostrowska. Kraków, Wydawnictwo Rubikon 2004, s. 19-20.

¹⁴ Tamże, s. 20.

¹⁵ A. Jędrejek. *Wychowanie religijne w rodzinie. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań rodziców w wybranych parafiach archidiecezji lubelskiej*. Lublin 2018, s. 117-118 [Biblioteka, Archiwum KUL].

¹⁶ Zob. W. Góralski. *Kościelne prawo małżeńskie*. Wydanie drugie poprawione i uzupełnione. Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2006, s. 153.

¹⁷ Zob. K. Slany. *Alternatywne formy życia małżeństwo-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*. Kraków, ZW Nomos 2002, s. 135.

¹⁸ Zob. G. Pyżlak. *Kohabitacja jako wyzwanie duszpasterskie*. „Roczniki Teologiczne”. 52:2005 z. 6, s. 68-71.